

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Федорова Тетяна Сергіївна.

Купенко Артем Ігорович

здобувач вищої освіти 4-го курсу

факультету прокуратури та слідства

Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНЦЕПЦІЯ РЕЄСТРАЦІЇ СУДНА ЗА ПРОЦЕДУРОЮ «ЗРУЧНИЙ ПРАПОР» В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Розвиток економічних та геополітичних процесів всіх держав, зокрема, зовнішня і внутрішня торгівля, наукові дослідження, туристичний бізнес, комерційне судноплавство, значною мірою розвивається завдяки освоєнню Світового океану. Світовий торговельний флот нараховує мільйони суден різних класів: пасажирські, вантажні, спортивні, туристичні, науково-дослідницькі тощо.

Задля вільного виходу у відкрите море кожне судно має бути зареєстроване у встановленому порядку. На сучасному етапі як міжнародного, так і національного правового регулювання у сфері торговельного мореплавства реєстрація суден здійснюється за досить складною процедурою, а саме судно повинне відповідати цілому ряду вимог. В ході реєстрації визначається національна приналежність судна, а його правовий статус регулюється законодавством держави, прапор якої несе судно у відкритому морі та на території іноземних портів [1].

Більшість країн Азії (де немає виходу до морів), Америки та Європи створюють максимально сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій у розвиток торговельного мореплавства своїх держав і схиляють судновласників до використання саме їх прапорів для виходу у відкрите море. Мова йдеться про спрощену процедуру реєстрації судна порівняно із нормативно закріпленою, до прикладу, використання відкритих реєстрів, як у Панамі. Україна, як держава, що

має вихід до моря і багата на внутрішні води, на противагу Панамі має забюрократизовану систему національного законодавства в отриманні дозволу на «державний прапор», а також не вигідні умови сплати податків, мита для судновласників.

Принципи надання національності суднам та їхньої реєстрації вперше були визначені у Конвенції ООН про відкрите море 1958 р., а згодом були закріплені Конвенцією ООН з морського права 1982 р. Так, відповідно до ст. 91 Конвенції 1982 р. державам-учасникам було надано право самостійно визначати умови надання своєї національності суднам, реєстрації суден на їхній території, а також надання права плавати під своїм прапором [2]. Кожна держава самостійно встановлює умови реєстрації, надання своєї національності суднам та право плавання під прапором. При цьому, ключовим є те, що має бути дотримане основне правило: між державою та судном повинен існувати реальний зв'язок, тобто держава має не тільки зареєструвати судно, але й здійснювати ефективний контроль над його технічним станом, судовою адміністрацією тощо [2]. Згідно з міжнародно-публічним регулюванням у сфері торговельного мореплавства всі країни, які ратифікували Конвенції з морського права, на національному рівні визначають порядок отримання дозволу на плавання та реєстрацію судна.

Власне, реєстрація полягає у встановленні національної приналежності судна, дані про яке вносяться у державний реєстр із зазначенням його основних характеристик. В Україні на законодавчому рівні існує єдина процедура реєстрації суден. Її порядок визначається Главою 2 Розділу 2 Кодексу торговельного мореплавства України, яка передбачає реєстрацію судна виключно в одному порту, в результаті чого судновласник засвідчує свій статус.

Тим часом деякі країни, як Молдова, Барбуда, Монголія, Бірма, Болівія, Барбадос, Камбоджа, Панама, Грузія, Антигуа, Багами, Кіпр та інші, успішно користуються «зручним прапором» і активно пропонують судновласникам свої послуги, як правило, дешеву та швидку процедуру реєстрації. Потреба у спрощеній (альтернативній) процедурі реєстрації постала наприкінці XX ст., після прийняття Конвенції про умови реєстрації суден. Враховуючи широкий зміст її

норм, країнами Європи та Азії було запроваджено поняття так званого «зручного прапору». Слід зазначити, що сам термін «зручний прапор» на нормативному рівні не закріплений. Під «зручним прапором» прийнято розуміти прапор країни, яка надає право плавання на спрощених умовах, зокрема, щодо реєстрації судна, сплати податків, регулювання умов праці, технічних вимог до суден тощо [4].

Варто згадати Панаму, невелику державу з населенням близько трьох мільйонів громадян, яка має найбільший у світі флот. Торгівельні кораблі під прапором цієї країни де-факто належать іноземцям, які в свою чергу, мають на меті уникнення суворих правил до мореплавців у власних країнах. При цьому, Панама дозволяє своїм судновласникам використовувати їхні судна на умовах відкритої реєстрації. Прапор цієї держави надає можливість легкої реєстрації судна, а також використання відносно дешевої робочої сили з-закордону. Важливим є те, що таких власників не змушують сплачувати податок на прибуток.

В Україні правове регулювання реєстрації суден здійснюється за допомогою законодавчих актів (традиційна реєстрація), зокрема, Кодексом торговельного мореплавства, прийнятого 1995 року [3], а також низкою законів, що регулюють питання транспорту, визначають положення про морські порти України, про перевезення небезпечних вантажів, про охорону навколишнього середовища тощо.

Реєстрація судна у Державному судновому реєстрі України або Судновій книзі України передбачає стягування встановленого збору, порядок стягнення та розмір якого визначаються відповідно Положення про збір за реєстрацію суден у Державному судновому реєстрі України і Судновій книзі України, затвердженого наказом Міністерства транспорту України № 93 від 27.03.1998 р. Збір стягується з метою забезпечення ефективного функціонування в Україні єдиної системи державної реєстрації суден [5].

Поточні проблеми реєстрації (невідповідність технічного стану судна, пропуск строків для поновлення реєстраційних даних, відсутність необхідних документів тощо) становлять загрозу для судновласників, які мають намір швидко

і без клопоту отримати реєстраційні документи для здійснення вільних маневрів у відкритому морі.

Зазначена вище концепція «зручного прапора» може представляти інтерес для України, бо розвантажує систему реєстрації прав судновласників. Ключовою ознакою «зручного прапора» є зменшення митного та податкового навантаження. Сплата непомірно великих податків та детальні перевірки на митниці призводять до неможливості судновласників оминати збитків (як у грошовій формі, так і у втраті часу). З огляду на це, науковці зазначають (у пропозиціях та зауваженнях до КТМУ), що українські судновласники мають значно більш важке податкове навантаження, ніж судновласники країн з відкритою реєстрацією, тобто національні судновласники будуть витіснені з внутрішнього ринку в разі, якщо законом буде виключена можливість одержання дозволу від відповідних центральних органів виконавчої влади. В результаті український бюджет може втратити відповідні надходження з оподаткування прибутку, ПДВ та податку на заробітну плату. Але, в свою чергу, це змінить ставлення до іноземної валюти, оскільки попит на неї збільшиться в разі у частині оплати фрахту [6]. Відтак, можливі як негативні наслідки у платіжному балансі, так і збільшення імпорту транспортних послуг. Тому, доречно говорити про введення спрощеної процедури реєстрації, встановити на законодавчому рівні обмеження у податковій та митній сфері, аби стан економіки України не зазнав значних змін (крім тих, що поліпшують).

Однією з найбільш вигідних переваг для судновласників є мінімальний контроль з боку морських адміністрацій та можливість забезпечення нерозголошення даних щодо судна, його власника, працівників на ньому, технічний стан судна тощо. В Україні, відповідно до Кодексу торговельного мореплавства України [3], технічний нагляд за морськими суднами, незалежно від форм власності судна і його власника здійснюються класифікаційним товариством, обраним судновласником. Товариство допускає судно до плавання тільки після того, як буде встановлено, що воно задовольняє вимоги безпеки мореплавства, охорони людського життя і навколишнього середовища. Таким

чином, судновласникам дуже вигідно використовувати процедуру «зручного прапору», бо вона дає право уникнути постійних перевірок портовими адміністраціями та іншими органами виконавчої влади у сфері торговельного мореплавства.

Підсумовуючи, ми вважаємо, що особливу увагу у даному питанні слід надати розробці нормативно-правових актів (як національних, так і міжнародних) у сфері торговельного мореплавства, забезпечення прав працівників і роботодавців, охорони екології та навколишнього середовища, бо задля створення в Україні спрощеної процедури реєстрації суден (як для громадян України, так і для іноземців) варто проаналізувати всі можливі переваги та загрози введення такого реєстру. Доречним було б урегулювати альтернативну процедуру реєстрації суден та прав судновласників на судно в Україні в окремому нормативно правовому акті, а також внести зміни до Глави 2 Розділу 2 Кодексу торговельного мореплавства України щодо державної реєстрації суден в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кузнецов С.О. Морське право : підручн. / С.О. Кузнецов, Т.В. Аверочкіна. Одеса : Фенікс, 2011. 382 с.

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права: Конвенція від 10.12.1982 року, ратифікована законом №728-XIV від 03.06.1999// База даних «Законодавство України» /ВР України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057

3. Кодекс торговельного мореплавства України: Кодекс України від 23.05.1995 року №176/95-ВР// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр#n472>

4. Застосування «Зручного Прапору». Юридична газета «ONLINE». URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/morske-pravo/zastosuvannya-zruchnogo-praporu.html>

5. Про затвердження Положення про збір за реєстрацію суден у Державному судновому реєстрі України і Судновій книзі України: Наказ Міністерства

транспорту України від 27.03.1998 року №93// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0233-98>

6. «Про внесення змін до «Кодексу торговельного мореплавства України»: пропозиції та зауваження / Козир Б.Ю., Дубневич Я.В., Євтушок С.М [та інші]; 2016. №2/366. URL: http://www.impeer.od.ua/images/Vchena_rada/2016/Kotlubay_propozicii.pdf

Ключові слова: реєстрація суден, зручний прапор, торговельне мореплавство, законодавство в сфері мореплавства.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Федорова Тетяна Сергіївна.

Лебедевич Анна Дмитрівна та Письменна Ксенія Ігорівна

здобувачки 1-го курсу магістратури

факультету прокуратури та слідства

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність теми полягає в зростанні ролі міжнародних неурядових організацій (МНУО) на міжнародній арені. Сьогодні ці організації відіграють вагомую роль у вирішенні глобальних проблем, таких як захист прав людини, охорона довкілля, гуманітарна допомога тощо. Однак питання їхньої правосуб'єктності залишається неоднозначним і викликає багато дискусій. Міжнародні неурядові організації не мають статусу державних суб'єктів або міжнародних міжурядових організацій, тому визначення їх правосуб'єктності стикається з труднощами. Відсутність єдиних стандартів у міжнародному праві щодо їх визнання ускладнює їх взаємодію з державами та міжурядовими

ЗМІСТ

Передмова	4
СЕКЦІЯ №1. ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	6
Борисюк Анна Сергіївна ФЕЙКОВІ НОВИНИ: ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО ТА ПРАВОВІ ІНІЦІАТИВИ КРАЇН СВІТУ У РЕГУЛЮВАННІ ТА БОРОТЬБИ З НИМИ.....	6
Вотчал Олексій Вікторович МОНІСТИЧНА ТЕОРІЯ СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ЇЇ ВПЛИВ.....	11
Горячківська Оксана Вікторівна МІЖНАРОДНА ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	14
Джигирей Владислава Василівна СУТЬ ДЕЯКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	17
Костюк Мар'яна Іванівна ПРИНЦИПИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА НЕПОРУШНОСТІ КОРДОНІВ ЯК ФУНДАМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ.....	21
Купенко Артем Ігорович КОНЦЕПЦІЯ РЕЄСТРАЦІЇ СУДНА ЗА ПРОЦЕДУРОЮ «ЗРУЧНИЙ ПРАПОР» В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	26
Лебедевич Анна Дмитрівна та Письменна Ксенія Ігорівна ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	31
Перерва Єлизавета Владиславівна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї.....	36
Савлук Андрій Леонідович МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	39
Селіщева Валерія Володимирівна КЛАСИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ.....	43
Філіппова Катерина Олександрівна ІСЛАМСЬКЕ ПРАВО : ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	50
Шеверенко Єлизавета Олегівна ПІДТРИМАННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В МІЖНАРОДНОМУ СПІВТОВАРИСТВІ.....	54
СЕКЦІЯ № 2. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ	57
Склярчук Кирило Олександрович	